

E' SCHREK

OB

DE' LEZEBURGER PARNASSUS.

VUM

H. Meyer.

LEZEBURG,

BEI J. LAMORT, OB DER PLACE-D'AAREM.

—
1829.

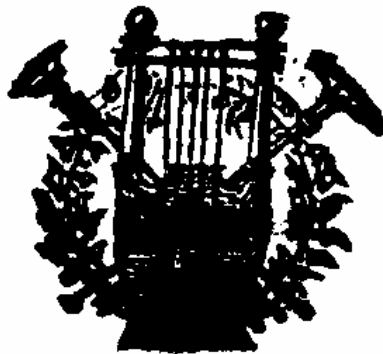
E' SCHREK

OB

DE' LEZEBURGER PARNASSUS.

VUM

H. Meyer.

LEZEBURG,

BEI J. LAMORT, OB DER PLACE-D'AAREM.

—

1829.

VIRWUURT.

D'ZEIT erlaabt mer et net fir dem geéherte' Publicum an desem éschten Drock, de' ganze' Kreez vun de' Regeln virzstellen, dé mer als Fondement zur Orthographie vu' menge' Verse' gedengt hoién. Ech komme' vielleicht méh spét an d'Gelehnheed, iver de Bau von onzem Dialekt, a' grammatikalischer Hinsecht ze schreiben. Ech hoie' scho' vill Materialien fir dé Aarbecht bei eneen, och kan ech dem geéherte' Lieser eppes Klengs, nu' ganz netzelech, iver d'Vokalen an d'Konsonante' matdeelen.

1° De *v*, am Oiefank vun engem Wuurt, koemt, waat d'Aussprooch oie'belangt, ganz iver-een mat dem hòhdeitschen *f* oder *v*. An der Mett oder am Enn vun de' Wüirder klenget he' vill méh sanneft, baal wé den deitsche' *w*.

Ech hoién an dezer Schreft, a' fir mech, als Regel oie'geholt, dat de' *v* entweeder m'am deitsche' *v* oder mat dem deitsche' *b* iver-ee'-stemmt. Ech schreiben d'Wüirder: *W*ater, *W*eib, an onzem Idioom, *Voieder*, *Leiv*.

2° Den *f* an de' *w* hun ech gebraucht entwee-

IV

der wa' mein' Oher d'Toenn, bezeechent du-
rech dé zwee Bustaave', gefillt hoiet, oder wa'
Wiirder, wòvun as den Haapttòn sech am deit-
sche' befennt, an dezer Sprooch mat dem *f* oder
dem *w* orthographiéert sen.

3° Ech brauchen oft den *h* a' Wiirder, wò-
vun as d'Analogen, an der deutscher Sprooch,
mat engem *g* virkommen. Sò ka' mer *gesoht*
mat gesagt duun iver-ee'-stemmen.

4° Ech hu' mech, iverhaabt, a' menger Ma-
néer ze orthographiéeren, noh dese' Grondsatz
geriicht :

1. Ech schreive' mat den Zeeche' vun den
Toenn dé mein Oher fillt ;
2. Ech haale' mech sò vill als meglech oien
der Orthographie vun den hòhdeitschen
Mondaarten ;
3. An den transforméerte' Wiirder sichen
ech, wò meglech, d'Zeeche' vu'm Grund-
tòn beizebehaalen ; sò schreiven ech *Toenn*,
well et vun *Ton* koemt ;
4. Ech hoielen doiebel oder eenzeg Bustaave'
fir d'*Laengt* oder d'*Kiirzt* vun den Toenn
ze bezechnen ;
5. De Gebrauch vum Apostrof tret als Zee-
chen vun de' Bustaaven an dé, fir d'Oher

ze befriedegen, musse' wegfaaten. Den *n*, z. B., am Enn vun de Wiirder, faclt bei enger Konsonant, dé drob folgt, aus; de' Konsonant muss over keen *d*, *t* oder *z* sen.

5° Den *a* as etlechmool *laang a' stomm*, wé a) *Man*; *kuurz wé* am Wuurt *Pap*; he' *klenkt* oft wé am Wuurt *Schaan* (*Schande*); hen as *laang* am Wuurt *naas* (*naß*).

6° Den *e* get *laang* ausgespracht an de' Wiirder *Gees* (*Siege*), *een* (*man*), etc.; hen as *haart* an de' Wiirder *sé*, *fléh*, *géh* (*gehe*), *sunneft* an de' Wiirder *Ovend*, *Maenner*, etc.; den haarden *e* koemt oft mat dem deitschen *oe* oder *ie* ivereen.

Den *e* *klengt* oft wé den deitschen *ae*, am Wuurt *Steng* (*Steine*), z. B.; an deem Fal as he' *laang a' kuurz*. 'T as nach eng aner Zort *e*, dé *kuurz* over *dompech* klenkt: d'Wiirder *get*, *Stemm* (*Stimme*), *net* (*nicht*), se' Beispielen dovun. Dé Sort *e* hoiet de Wierd vun deitschen *i*.

7° Den *o* as *laang* am Wuurt *gedoon*; hen as *kuurz a' sos* (*sonst*), *Verdross*; he' *klenkt a' Mohnd* (*Mond*); hen as *stomm* an de Wiirder *Mond* (*Mund*), *Grond* (*Erde*); hen as *haart* an de Wiirder *Kòh* (*Ruhe*), *zwò* (*zwei*).

8° Den *u* an den *i* sé' *laang*, wé a' *licht*,
Tuut; *kuurz*, wé a' *git*, *Brut*.

9° *Ei* get ausgespracht wé *ai*, as *laang* a'
kuurz; *laang*, am Wuurt *Zeit*; *kuurz*, am
 Wuurt d'*Leid* (die Menschen).

10° Den *h* as etlechmool aspiréert, wé an
héer; d'anermool net aspiréert, wé an *hen* (*il*).

11° Den *ie* get wé de franzéschen *ie*, am
 Wuurt *lièvre*, ausgespracht; den *oie* sprecht
 mer aus graad wé d'fransécht substantif, *une*
oie.

Ja et get *fonnes* Auer, ech muss an d'Diligenz
 laafen; en aner Johr, léve' Lieser, sohn ech
 der Alles; elo sohn ech der Aedé, a' bieden
 dech alt e' wéneg Matleiden mat dezer Schrest
 ze hoien.

Lezeburg, de' 4te September 1829.

M. Meyer.

O IEN D'KRISTIN.

KRISTIN och hei ob dem Klé
Dan dein Hïerzchen,
Balsem keemool mer sé
Ob mei' Schmierzchen,
Oh Hïerzchen!

Hei, ob dem helgrence' Graas,
Bei dem Baemchen,
Wò an dem pierleche' Naas
Leit, oh Maedchen!
E' Schaefchen;

D'Laemchen am Schïed oien der Broscht,
Dat lévt Kentchen,
Leckt et mat séssecher Loscht
Em de' Moenchen
De' Kennchen.

Do wò de' Vilchen um Reis,
Bei der Braeitchen,
Gév fir kee' Gold a' kee' Preis
D'lév Braeitchen,
Seng Braeitchen.

Kuck dach do iver um Schlaag,
Wé se ruck'len,
D'Daievchen dem Maennchen do laacht,
A' sech duck'len,
Sech muck'len.

Fléht eng Moesch net elo
An hirt Haeischen?
As dan d'Fraechen net do,
D'lév Maeischen,
Am Haeischen?

Kristin, as d'Sonn da' vu Gold,
A' vu' Samet de' Wieschen;
D'Schiedplaaaz ver neischt haut getrolt
Ob dat Grïeschen,
De' Wieschen?

D'Eng'le' ma'm Kraenzchen dei' Kap
Emgerengelt,
Seide' blo Baenn em de' Schap,
Deen do klengelt,
Gespengelt?

Schmank wé d'Grïeschen dei' Leiv
Mat dem Guurband,
Blenkeg wé selvereg Reif
Ob dem Wiesland,
Emrant?

(9)

As jo dein A Diamant?

Wé et fonkelt?

Liicht et wé gliddeche' Brand

A Karfonkel

Am Donkel?

Laeft dach dohin an dohier,

Ewé d'Wellchen

Héch ob dem stiermesche' Mier,

Der deng Nennchen,

Oh Laemchen!

Kristin, hei ievel um Klé,

Dach dein Hierzchen,

Balsem keemool mer sé

Ob mei' Schmierzchen,

Oh Hierzchen?

D'PORZELEINS AN D'ËRDE SCHIERBEL.

Soh, wees de waat as,
Do niden am Flas,
Wò d'Leid all hi' laafen,
Verwonnert ze gaafen?
As eppes do?
Géh kuck emool noh.
Jeses! zwò Schierb'len
Schlohn sech a' Mierv'len,
Bluddeg laeft d'Séd
Vun de' Wonne' gerét;
Held hoiet de' Schein,
Dé vu' Porzelein;
Hei, si as oieven!
Am Nòspelter Oiewen
Dé aner gebaakt,
Rifft: waat, sen ech Paak!
Dé éscht leit nun ennen,
Eweg ohne Sennen.
Heh! d'Polizei
Rifft: keng Streiderei!

Si stinn do a' keichen ,
Wé d'Honn wann se weichen.
Soht , ríft , Heer Boied ,
En dreckeche' Moied ,
Kann ech woiel zeihen
Des Klaepereien ,
Ech wees wé et gòng ,
Vun Oiefank hei stong ,
Deer vu' Porzelein
Must-der verzei'n :
A' China geboieren ,
Am grössen erfoieren
Wé'm Rubi a'm Gold
Wor alles her hold ;
Kinnek a' Kaeser
Em de' Chineeser
Wore' verzeckt ;
Zerbriechelecht Gleck ,
Aus dem Pallaas ,
An de Moraas ,
Noh bei mein Haus
Werfft se heraus.
Vu'm Biesem am Wierbel ,
Drob d'Nòspelter Schierbel ,
Gedrieve' , gedréht ,
Fléht hier an d' Sédt ,

De aner geseit ;
Saeht : Brudder kee' Neid ,
Obschonn ech e' Bauer ,
Hoiel mat mer Dauer ,
Se' mer net gleich
An dezem Reich ?
Sé du getréscht ,
Saeht her dé éscht ,
Ech hoiien och woiel Dauer
Mat der , oh Bauer !
Gleicht deng Gebuurt
Net dengem Wuurt ?
Setzt de mech gleich
An desem Reich ,
Fé , jo dem Paak !
Drob schlòg her de Baak ,
De aner , sò wont ,
As se nur kont ;
Rifft : waat sen ech Paak ?
An haecht her eng — Klaak —
Dat se faellt ennen ,
Eweg ohne Sennen.
Gut , saecht de' Boied ,
Dank der , oh Moied !
Dé praechteg ze éhren ,
Waerd ech scho' lé'ren :

Um kaale' schné
 Schlofe' wéh!
 Den himmel zó der zelt,
 verlosse' vun der welt:
 Ohne pap, óhne mudder,
 Ohne frent, sonner Brudder,
 Wé de' full um kaalen eis,
 Um schnébedeckte' reis!

Net sonner baschten
 Wor mei' rack; zum raschten
 naakeg stóng de' vóss.
 Oh wellech Bóss:
 Musst noh jongem johr
 Lech' mech fréh ob d'bohr,
 Mat deischer ierd mech decken,
 Enner graas, enner hecken,
 Wó kee' steen dem reesner riedt
 E' frumme' róse'kranz hei bïed!

DÉ ANER SEIT.

Over soll och kee' mech héren,
 Am eidel sech meng ried verléren,
 Du mein hïerz eleng
 Daat am nódgedraeng
 Nach eenzeg bei mer wor,
 Héer klor,
 Ob-s, du dee' mech veroiecht,
 O weisen, 't woiel bedoiecht

D'SPENGEL AN D'NOHL.

An der Zeideng stöng,
Dat zò'r Spengel göng,
Ech wees net wò emool,
Eng blenkeg stohle' Nohl ;
Si koent se goier net leiden ,
A' faenkt drob oien ze streiden :
« Dem Spiegel gleich ,
» Oie' Glanz as reich ,
» Dé vir der steeht ,
» Zò dengem Leet. »
« Mat dengen helle' Straalen ,
» Kans de woiel nach braalen , »
Saecht d'Spengel drob ,
« Dei' Glanz haellet ob ,
» Fléht ob dei' Bauch ,
» De' grengsten Hauch. »
Den Eifer klemmt der Nohl :
« Nu' soh du Draach emool ,
» Bleivs d' net haale' steif ,
» Wò mei' schmanke' Leiv ,

- » Wé d'Fullen durech d'Loft ,
» Leicht dur'ch jide' Stoft
» Behenn sech schwenkt ? »
« Madam bedenkt , »
Faellt d'Spengel her an d'Ried ,
« Och oie'gespaant wé d'Pierd ,
» Eng schwéer Kette' muss der schleefen ,
» Galéer Schaan iech obzhaefen ;
» Eere' schmanke' Leiv
» Bleivt woiel net haale' steif ,
» Ewell , dir must et och bekennen ,
» Dir hoiet kee' Kap. »
« Du elle' Lap , »
Sacht d'Nohl , hir Armen oien de' Lennen ,
« Wess , dat d'Fraele' Nohl
» Staamt vum grösse' Stohl ,
» Deen Hektor's Broscht emgin ,
» Den Helde' Schwierter gin ,
» An dat , mat oie'geiervter Dugend ,
» Ech , gleich der Amazone' Jugend ,
» Mat haardem helde' Lieven ,
» Gént jiden Zwank mech hieven. »
« Du kans mat haardem helde' Lieven ,
» Gént jiden Zwank dech freilech hieven ;
» Dach graad deng Hierd dé meeht ,
» Dat leicht den Zwank dech brecht ;

- » Dein Adel staamt vum grösse' Stohl,
 - » 'T as wòer, maechtech Fraele' Nohl,
 - » Dach wess, vum niedreg Eise' kommen
 - » Deng ad'lech' Hunneg-Heeren Zommen,
 - » Dat d'Eise' selver kruut
 - » Vun drekkeg Ìerd Gebuurt. »
-

D' N O I E C H T.

JA Aede Ovend dan, o Jes 't as Zeit,
Eng Schneifche' nach, an héer,
Sos koemt mer d' Noiecht nach ob den Halz
geheit,

Heremm vun hিরer Kéer.

Si streid allzeit, dé Streidesch dé et as,
Ob mech, oh fé! den Eifer lésst se las,
Ob dech, ob aner nach :

Am Streit as hire' Fach.

Si haat mech Dubbels-noh erdapt,
Zum Gleck sen ech bei Zeit entrant,
Wé dech se d'leescht sò·staar'k gerapt,
Dat ech se Greng a' Giel vernant.

Jes! ech muss laafe', sos kriss de Gejeiz,
A' riich du schén deng Kommissionen aus,
Sos kriss de gewess nees eng Schneiz,
Du kenns jo dee' verfluchte' Schaus.

Sò soht der Daag dem Ovend gescht,
Um leschte' Kep vum Horizont,
A flupteg! wor he' fortgewescht,
Nach éh'r een Ame' sohe' kont.

Den Ovend geeht a' naetzt ,
 An d' Oieder alles sezt ,
 D'Haus get gleich gekiert ,
 D'Soierge' gi' verwiert ,
 D'Ròh get ov an d' Welt gesenkt ,
 De Mohnd koemt aus dem Bett gelenkt ;
 Hie' selver mecht sech fort ob d'Rees ,
 Gesoht : du Noiezstier ruff dech hees :
 Bauer vun dem Feld ,
 Tambur an deng Zelt ,
 Laemmer vun der Waed ,
 De Kéh e' Bett gestreet ;
 Deng Stemm laaf och an d'Stied ,
 De' Nonne' ruff : jeeh bïed !
 Geselle' git dir heem ,
 Géh Mau'rer du vun Leem ,
 Klautche' ruff : « nun ovgelést ! »
 Kaafleid dir eer Loiede' schlést.
 An d'Laemmche' maecht am Stal ,
 Et héert een den Tromme'schal ,
 De Brudder biedt sei' Ròsekranz ,
 D'Koiem're' stin am Kierzeglanz ,
 D'Hausfra hoelt hirt Spanneraad ,
 Mat Kraache' spiert sech d' Staad.
 D'léer Stroose' spoiersem schaaalen ,
 D'Lanter loest hirt Liicht draa' faalen ,

« Wer-da ! » werffen d'Woiechten draan ,
D'Stelheed firt zum Himmel aan.
Kuck , over si dréht ,
Andem dat se fléht
Um Reck ,
Ganz fleck ,
Gelt d'Noiecht ,
Gev oiecht :
Eng Mò'ren Haut ,
E' stomme' Laut ,
Gröss a' kleng zegleich ,
Daav an dach Gehéerreich ,
Aus blannen Ae' kuckt ,
Waat weit a' breet sech muckt.
Spanne' bauen , Rate' brucken ,
Déf an dausend Pòkekaulen ,
Flenntermæis zu'r Noies auskucken ,
Mòken an der Gurgel maulen
Do wò Schlange' gin ,
Lieveg Moiede' stin ,
Vum Ongeziwer ,
Kuck , laeft se iver :
Dat sech haett , se , God , jo sohn ,
Am Himmel selver ivergin ,
Wé d'Noiecht vu' sengem Pap gedoon ,
Sein hellegt A fir d'éscht gesin.

Si wenkt, den Himmel gleich voll Lampe' get,
Aus hirem Kap eng Idé tret,
Dé rífft dem Mond : je, joh deng Stemm
Weit a' breet heremm,
De Mohnd giev fond ; si ruff : me héer,
Ob d'Haed dei' Feier kéer,
Meng Meeschtesch loest der sohn,
Deng Flaam a' Bescher och ze drohn ;
Hoiel drob kee' Schlof,
An d'Mier klamm ov,
Ob Ruine' fleh nach héch,
Gev oiecht ob mei' Gespréch :
Waat déf do niede' kreicht,
An héch hei oieve' streicht,
Kuurz waat sech zògedrohn
Soll moier deng Nohriicht sohn.
Si rífft doierob sech aus dem Othem:
Me héer Schlof,
Lés d'Waachen ov,
Dervir dach héer deze' Rothen :
Aus dem Lieve' kéer,
Waat Wonesch och do wéer,
Joh Idé, Neid an Haas,
Geschwenn eweg mer dat Gefier,
Drob an de' Neischt mer d'Lieve' spier,

Do stéh ;
Nu géh ,
Den Draem eleng loos Plaaz.
Et stecht am Himmelsfeld ,
Wò d'Sen zò'm Neischt sech néhert ,
Eng Welte' gleicheg Zelt ,
Vu'm Lïeven ongestéert ;
Scho' moien'che' Geescht lóf ob der Stroos ,
Dem A daat Wommerland ze schaafen ,
Dach hoiet zò'm Gleck hen d'Méh verloost ,
Sos gév hen haut dernoh nach laafen.
Hei woienen d'Draem , nun héert
Hirt Lïeve' kirzlech léhert.
Vun Damp , ech wees net wé hen heescht ,
Hir Leiver sen , an hire' Geescht ,
Vu' kenger sech'rer Fur'm emgin ,
Sen alles waat se welle' sin.
Sò lang as d'Waache' streng regéert ,
Net Neischt , net Eppes , ongestéert
Sen , net am Dòd sen , net am Lïeven
Se , sonner oien d'Gestalt ze klïeven ,
An engem Stoff , onendlech ausgebreet ,
Zò allem gleich gescheckt a' leicht bereet ,
Aus desem Stoff , waat as , waat wor , waat get ,
A' wé dé drei verschiden och sech reihen ,
An d'lig'necht sen ma'm Schein vu'm wòer tret :

Dé do, vum Schlof bewaacht, a' Kette' leihen,
Dé milliõne' Geeschter, ohne Eegen,
Mat Freed, mat Schmierz, mat Leed, mat Seegen,
Noh hirem Well ze lenken,
Erhoieven iver d'Denken.

A' wé de' Laut, deen d'Noiecht verscheckt,
Riff: ob aus eerem Neischt genohte' Lieven,
Sech dausend wonnerbar Gestalten hieven;
Dem Kahos, gleich gebilt, entreckt
Eng Welt vu' ligtem Eppes, sech verschieden,
Dé koemt ob d'Wuurt, daat riff, geriden.

« A' China git dir hei,
Och etlech an d'Tirkei,
Dé Gees dem Kaeser Knaupe' giev,
Dat dreimool s'aus dem Schlof hen hiev;
A' Lapland laaft dir aner,
Och bei den Afrikaner;
Vu' Java bis zò'm Feierland,
Des hei do hi' gerand;
Ech ruffen iech do hannen,
Neiholland obzefannen;
Och kréhen dé do iver,
Europa huurteg iver;
Kolombusland an engem Spronk z'erreechen,
Daa'rfen dé do nieden net erbleechen. »

An, d'Meeschesch Wuurt ze éh'ren,
Laeft alles ov rulé'ren.

Over do schleif dei' bluddegt Messer,
Mierder, a' soh haut geeht et besser,
Héert, oh ai! oh ai!
Laeft do e' bluddegt Geschrei,
An d'Blut flést,
De' Wand bloest,
D'Wollek fléht,
D'Loied kréht,
Geeht ob an zò,
Nun as et Ròh.
Heh Irer! Irer! héer,
Heihin dei' Foesche' féer,
Hei wò et blenkt,
Daat d'Trauliicht wenkt:
Ha, ha, ha! hai ja!
Laachen se, kuck,
Leit hen do, mai ja!
Keng sech muck!
An d'Noiecht um halve' Gank vun hire' Freedem,
Hir Glorie weit a' breet heremm ze spreeden,
Hir Dothen haut ze fei'ren,
Rifft: Geihen hier a' Lei'ren.

Eng an eng,
 Doier em d'Steng,
 Wò d'Gaalge' stecht,
 Wò d'Noiezeil geeht,
 D'Hexe' fléhen,
 Em sech dréhen,
 An dem Kranz,
 Nun am Danz.
 Do juppelt eng,
 Ganz eleng,
 Ob den Huppen,
 Kleckt an d'Haenn,
 All behenn
 Em se luppen.
 Kuck, eng Geih,
 Hei elei!
 Ob d'Gaalge' kloemmt,
 Sech selver stemmt,
 Riffit herov : me Hex, oh héer!
 Erem dei' Foesche' féer,
 Keng giev bang,
 Juppelt lang.
 D'Maenner kick'len,
 D'Leiver wick'len,
 D'Kaep gin hin an hier,
 Wé d'Wellen ob dem Mier,

Hexen ob de' Kretschen ,
Mat den Haenne' kletschen.
Oie' faenkt d'Leier ,
Drob e' Feier ,
Rifft : jeeh herbei
D'ganz Hexerei !
Em d'Leier laafen ,
All ze gaafen ;
Hex e' Kessel ,
Hééh ob tessel ,
Sprangt heremm
Mat heller Stemm ;
Kacht ,
Bracht ,
De' Brei ,
Herbei !
Vu' Juden-Haïet ,
Vun Tüürke Leid ,
Meschtpull
Draa' rull ,
En Dòde'kap
Och draa' rap ,
Sieve' Kneipen ,
Draachen Treipen ,
Tubaks Aeschen ,
Lieder Taeschen ,

Schwievel dut ,
 An de' Brut ,
 Och Zalfei
 Doa' leih ;
 Donnerkraut ,
 Onken-Haut ,
 Eile'-Longen ,
 Mòken-Zongen ,
 Dòde'-Loieden ,
 Stenckech Moieden ,
 Bluddeg Haenn ,
 Schlangen-Zaenn ,
 Lieveg Maeis ,
 An dé Speis ;
 Geese'-Gaal
 Draa' faal ,
 Hirschhoier
 Dut eloier ,
 A' réert , réert , réert ,
 Heremm dé Speische' féert ;
 Greeft nach weider draan ,
 Scorpìonen-A'n ,
 Raate'-Mellech
 Laaf draa' voelleg ;
 E' grenge' Freesch
 Draa' verleesch ,

Guckuks-Ee'r,
 Hire' Lee'r,
 An der Zop
 Hoien doierop.
 Ruft : « zò'm Brei ,
 All herbei ! »
 Schmiert an d'Doepchen ,
 Dé gut Droepchen ;
 Wonner Kraaft
 Hoiet dee' Saaft.
 Sangt : Mat desem Schmier
 Sprang'n ech iver d'Mier ,
 Ech sprangen aus der Kloft ,
 Ech fléhen an der Loft
 Honnert Stonne' weit ,
 An engem Ableck Zeit ;
 Ech sen zògleich
 A' jidem Reich.
 E' Pallaas
 Am Moraas
 Leiht heremm
 Ob meng Stemm.
 Am Himmel geeht e' Wieder ,
 Fléhe' Steng , feirech Rieder ,
 Bluddeg Hierzer ,
 Gliddeg Schwierter ,

Dòdeg Leid ;
 E' Pierd reidt ,
 Kuck , héch ob ,
 Am Galop ;
 D'Kométe' gin ,
 D'Zeite' stin ,
 D'Sonn faellt em
 Ob meng Stemm.
 Stel , giet oiecht ,
 Wenkt hen d'Noiecht ,
 De' Freede saat ,
 Dé se haat.
 D'Dòdeloiede' kraachen ,
 D'Griever ob sech maachen ,
 D'Knochen laafen oieneneen ,
 Gi' Kaep , Leiver , Haenn a' Been ;
 Eng Stemm laeft hoiel dohier :
 Waat as dan dei' Begier ,
 Woiefir meng Ròh ze sté'ren ,
 Meng Glider obzeré'ren ,
 Woiefir aus hirem Dòdenhaus ,
 Riffs de d'ròheg Geeschter aus ,
 Si laafen hin an hier ,
 Ze Fòss , och am Gefier ,
 Dausend Stonn dé eng ,
 Dé aner keng ,

Verdeelen sech an d'Stied ,
 Ob d'Feld , an , ohne Ried ,
 Si stin , si gin , si wenken ,
 Bis hir Stonne' penken .
 D'Hoiene' kréhen ,
 D'Hexe' fléhen ,
 D'Eile' gin ,
 D'Geeschter sin
 An der Ròh ,
 Halver zwò
 Hoiet geschloon ,
 'T as gedoon .
 An d'Noiecht , um Boierd vum Graav ,
 Haellt z'reck eng Weill de' Laaf ,
 Si denkt ,
 A' lenkt ,
 Oh ! traurech hire' Gank ,
 Zu'm nohen Ennersank .
 Ech wor , seht Schret vir Schret ,
 Wò weeder Zeit nach Raum mé get ,
 Am donk'le' Neischt daat eenzegt Lieven ,
 Ech éwegt sen — wé — kann ech stierven !
 A' muss ech haut vergoon ,
 Vum Daag , dé Schaan erdrohn — —
 Neen — och Welte' sech obheefen ,
 Ja — a' mir jo dach erseefen !

Deiwel dach all Hellekraaft,
Ohne Rascht daat Deng verschaaft,
Waat, ohne Röh, meng Rieder ze versté'ren,
Gént mech sech wiert, den Ennergank ze ké'ren.
Am eid'le' Neischt fir Zeit gebruckt,
D'Ee vum Ivel auszebréen,
Keen Hauch haett du sech frech gemuckt
D'Raad vu' mengem Gleck ze dréen!
Waat sen ech — —
Gleich a' mech
Selver wellt ech mech verdilgen,
Fé, der Nöd mat Schaan ze bilgen,
Gév mer d'Quaal,
Spét nach baal,
De séch're' Streck net schenken,
A' Brand a' Raach,
Den Daag
Zò'm Ennergank ze lenken.
Gesocht. De Moierges-Stier trompett
Henkel, Full, a' Mensch vu'm Bett.
All sangt a' biedt,
Um Land a' Stied,
Ze maan dem Daag eert Kompliment,
He' noht der Poiert vu'm Firmament.
D'Fulle' gipsen,
D'Henkle' schnipsen,

Pingpang, ruffen d'Klacke', kommt,
Fir d'Fréhmess, laaft, hoiet d'Zeit getrommt,
Scho' schilzt der Daag zu'm Himmel aan,
Dem Moierge' rifft hen obzemaan.

De Schéfer tuut,
An d'Kòh muuht,
D' Wierkstiet fachen,
D' Zoppe' kachen,
Jes, do as der Daag,
Nun dech fierdeg maach,
Sos get gewess et, as-d'et wees,
Jo, d'Saeche' vun der rode' Gees.

D'FLÒ AN DE' PIERZKRECHER.

ENG Flò solt ob dem Weeh :
Wie' rifft do hannen — heh !
Koemt zo mer oien am kreichen,
Geloieden dur'ch de' Steps ze keichen ?
« E' Pierzkrecher sen ech vu' Gebuurt, »
Rifft gleich e' Nohpescht-Wuurt,
« Muss haut, nach vir dem Daag,
» Erschengen ob der Nonne'baach ;
» Well moier, nach eh'r as d'Sonne'straalen
» Fir d'éscht heremm ob d'Bierger faalen,
» Sò weit as d'A geseit,
» Erschengt, vu' noh, vu' weit,
» Nach mé as wivil dauzend Pierd,
» Um groeste Maart vun alle' Miert :
» Mei' Gleck ob ee'mool do ze fannen,
» Muss ech haut ewéneg mech begannen.
» Dach, wa' mat dir ech kent
» Hei reesen nun oh Frend,
» Dech loiede' bis zu klengem Rescht,
» Mat mengen ongeheire' Laescht,

» Da' kent mein Oiert ech haut erreechen,
» Anescht muss ech hei erbleechen.
» Net waerst de dech, oh Frennd, beklohn,
» Vu' mir Ondankbarkeet z'erdrohn,
» Ech sen an alle' Laenner,
» Als braav erkannt vum Kenner;
» Och, nieven all dé aner Kaeschten,
» As hei eng Buttél Wein zò'm beschten. »
Drob d'Flò, mat Dank, zò'm schwaarzen Déer:
« Du dees mer oien eng hégech Éer,
» Mat dir ze reese' gier bereet,
» Soll haale' mech keng Mèh, kee' Leed. »
A' gleich ob hire' Bockel loied,
Waat dez an hire' Saccken hoict;
Am échte' Wirtshaus a'gekéent,
Get gleich eng Buttél Wei' geléert.
No moienchem Spaas, nodeemm se vil gelaacht,
Hir Peifchen och zum Dronk geraacht,
Trett, ech wees net wé, an d'Broscht,
Zò'm Spott, der Flò verdiervlech Loscht;
« Ech wees, » faenkt d'oierech Zaenkesch oien,
« Am Danz, am Sprange' bas d'en Hoin,
» De' Ruff vun dezen dengen hége' Goven,
» Am Oher klenkt vu' Biedler wé vu' Growen,
» Vum Pafendal bis an d'Tirkei
» Laeft dei' Noiem wé Romenei;

Si jòht mech nun zur Fenster aus,
A kaum wòr ech aus hirem Haus,
Ongkœnneg nach am Vulle Stand,
Se gleich ech an e Gâr gerant;
Gefänge, góv ech iech verkâf,
Do west der nu mei Lievens Lâf.

Dât Ongglöck dóng mer hierzlech lèd,
Ech mâh mech gleich zur Rēs berêt,
A lâfe fort durch Bœsch, a Wìs,
M'am Vul, an èngem Schwêß, zúm Lìs.
Ech sôhn ehm alles wé et góng;
Et gleich ehn a seng Koimer hóng:
« Ech hu für Ma^m e Kola nun,
'T sen àner », soëht et, » schlèchter drun »!
Ech môch mech gleich eröm an d'Stâdt,
An hun dé Saèchen obgesât.

- » Sen hei mat schwé're' Laeschten. »
« Heraan 't as alles iech zum beschten ! »
Daat deckt Inseckt sprengt gleich an d'Stuff :
Oh ai ! — laest fiercht'lech noh e' Ruff ;
Alles koemt am laafen ,
Hellef gleich ze schaafen.
« A' kennt der net als Retter mer erbleuken , »
Seht traurech d'Flò am Ennersenken ,
(Si stòg am Dreck bis oien de' Mond ,
An haat bei weidem nach kee' Grond ,)
« Da' muss mei' Kamerood mer dach verleihen ,
» Dé eenzeg Gnood : mer alles ze verzeihen !
» Waat ech hem oie'gedoon vu' Spott am Loieven ,
» Daat as geriicht vun deem do oieven !
» D'Menschheet krit dur'ch mein Erdrenken ,
» Dez héch geléhert Wenken :
» Dat, dem Mierder-Fanger ze entlaafen ,
» Meng Flenkheet gov geschaafen ;
» Eer Plompheet koemt ze Paas ,
» Iech hei am steife' Naas ;
» An dat, ob Ierde keng Talenten
» Net hoién hir eegen Elementen ! »
-

EEN ABLECK

AN ENGEM WIRTSCHAUS ZU LEZEBURG;

E' BILD NOH DER NATUR.

Du wees de Weisse' quòm d'leescht hei de' P**,
He' soht, me giet mer dach geschwenn e' Pat,
Elei zo menger haarder drech'ner Kuuscht,
Ech hun, dir west, e' mechtech grössen Duuscht;
Doot hoie der och e' booren decke' Su,
Fir mech e' Pat a' fir de Pinter fu.
De' Lui gov doierob verfluchte' bés,
Ewell hen as da' mechtech generés,
A' ka' keng Grimmel leide' net,
Dat eppes him en armer Deiwel get.
He' seht dem Weissen over neischt,
He' setzt sech doier, hen drenkt a' kreischt,
Gelt dir, he' wolt hem keen Affront oiendun,
A' wolt de' Schei' vun engem Gurmang hun,
Nach lever as hem ovzeschlohn
Den Dronk, deen hien hem oie'gesohn.
De' Weissen as da' grausem delicat,
Geseit de' Lui dat he' Chagreng haat,
A' seht, me soh, toi Chagreng toi,
Il faut buyer doierob cinq fois;

Komm setz geschwenn dech hier bei mech,
 A' sé mer net ze hòfferech,
 An dir, Fra P**, brengt mir an hei dem Heer,
 Geschwenn elo eng nei Chasmarré hier.
 Elei de' Lui, frò wé d'Himmelreich,
 Geheid sech em den Halz vum Weisse' gleich,
 A' kesst sein zocker-ròse' Baak, dir Leid,
 Dat nemmescht gov an senger Freed gescheid.
 Nu soht de' Lui, komm du sech meng Weis,
 Viens-ci, meng Aal, an ob deng Brantwin scheis,
 Ci dans la Sall well ech deng Portrait maach,
 Dat d'Engel sech vu' Freed an d'Himmel laach.
 De' Weissen hiift sech doierob ob a' geht,
 A' get vum Lui an de Sal geleet.
 Do woren dan, sò weit mer nemme' kuckt,
 Em d'Descher weit a' breet heremm geduckt,
 Waat d'Staad vun Heeren a' vun Dammen hoiet,
 All Schénes wor dan daatmool a'geloiet :
 De' Petter mat dem M**,
 Oien engem Desch zerstreide' sech,
 A' bei der Fenster hiift de' Liebegott,
 Mat Méh, de' volle' P** T** ob ;
 An d'K** wor dan daatmool och alt do,
 Daat ríft : Fra P**, herob mat menger Klo,
 Ech scheis ob eere' Birendrank,
 He' maecht ee' nemme' stierveskrank ,

Mat Batté quòm Katòlé och herbei ,
Ze kucken dé bewonnert Hexerei :
Elei, wie' welt ìech sohn dé Freed dé dé zwee hun,
Si kucken alles aus , vun hanne' bis virun ,
Gesi' sògoier wò d'Flé sein Hiem beschasst ,
Gesi' wò s'oien dem Halz hem d'Blut gefasst.
De' Weisse' krit nun endlech d'Mohlerei ,
He' kuckt , oh Leed ! a' koemt an d'Rooserei ,
Sei' Mond ervellt sech deck mat Schaum ,
Dé mechtech Lepsen haale' kaum ,
Ewé dem roos'ne Faar schwellt ob seng Stemm ,
Scho' faalen d'Descher, d'Still an d'Baenken em.
De' Lui fléht baal hier , baal doier ,
An alles denkt hen as verloier :
Baal leit hen ob dem Desch , baal henkt hen oien
der Dir ,
Sein Hut , an hien , dé brìeche' kreiz a' quier
d'Geschir ;
Me waart , du Gé , ech waerd dech léh'ren ,
Mein Halz mat Fléstech ze garné'ren !
Secours ! jaizt bause' sech de Pinter fu ,
A' kreischt , a' blut , a' jaizt alt , oh mon cou !
Du hiift sech dan den T** ob , a' koemt
Ma'm Gass , mat sengem allerbeschte' Frend ,
De' Weissen as gleich ohne Saaft a' Kraaft ,
De' Lui get yum Boiedem obgeraaft ,

Katólé leecht sech draan, a' seht a-ça!
 Hei geeht et net wé bei der Aeppelfra;
 He' rifft du gleich de' M**,
 Net Liebegott, 'lo scheckt et sech,
 Dat onsen Haenn de' Weissen net entgeecht,
 An dat gestrooft he' get fir al daat Leet,
 Waat Lui hoiet vun him erdrohn;
 Fir dat ons over d'Leid net sohn,
 Him wér sei' Recht net widerfoier,
 Da' kommt, a' sezt dir iech eloier;
 Befoiele' get dem Weissen alsòbaal,
 Z'erschengen hei am Tribenaal.
 De' M** koemt als Praesident
 Katólé as sein Assistent.
 De' Batté rifft, — jeeh, chapeau bas
 Kee' Spaas elei — e' grösse' cas;
 Den T** koemt als Procureur,
 Du bas, soht Lui him, mon défenseur,
 Duu helt hen dan eng Chick, an hiift sech ob,
 Heer M**, an du oh Liebegott,
 An all dir Heeren do, giet oiecht mat ons:
 A' wien der Deiwel gov ons hier an d'Fonz,
 Deen Hungerluder Weissen,
 Me 't soll een ob he' scheissen,
 Oh Lui geh, a' stöss hen dach ob d'Melz,
 Tu n'es qu'un lâche, wan-s-de deng revange net
 hels!

De' Weissen ob dé Ried erbleecht,
A' baal an d'Box vun Aengschte seecht,
A' rifft : ' oh Jeses Maria , steh mer bei !
Ewell den T** quòm an d'Rooserei.
De' Praesident, dee' mé verstaenneg wor,
Riffst : stel ! steh ob , a' seht 'lo get et klor ;
An alles dreckt sech bei , a' kuckt hen oien ,
An alles denkt de' Weissen deen as droien !
Me waat ! seht bausse' sech de Praesident,
Mat engem mechteg grösse' Ried-Talent ,
Waat hoiet deen arme' Lui dir gedoon ,
Fir hien esò kreizjémerlech ze schlohn ,
Du haaz he' jo doier ausgestreckt ,
Ech hu' gemeent he' wé'r verreckt.
Dir Heere' , faenkt de Weissen oien , giet oiecht ,
Waat hoie' der dach vu' mir gedoiecht ,
Mech oierech hei beim Riichter oienzeklohn ,
Do ech de Lui jo mat Recht geschlohn.
Och haett dach onser Herrgott mir sei' Seege' gin ,
Dat ech dach kee'mool haett hei dezen Daag gesin ,
Dan haett de' Lui ech geklapt dabaal ,
Net steng de' Weissen an dem Tribenaal ;
Den T** haett mein Armuth net veroiecht ,
Ech wé'r vum Praesident nach haut geoiecht.
Doierfir aus Grond vun eerem Hierzen ,
Hoielt mat mengem Leed dach Schmierzen ,

Soht, he' steht genoch am Kreiz, am Leed,
Fir dat ons Gnood hem haut gev matgedeelt.
Och ! all dir Heere' wé der git a' sit,
A' laeft alt nach an eerem gut Gemith,
De' Seege' Gottes, deen den Armuth haellt ze
Roth,
Da' giet dem armen aale' Weissen dach éer
Gnood,
Ze zéen ongestrooft aus desem Roth,
Dat nemmescht him an sengen aalen Doh'n,
Keng Grimmel haett dach nohzesohn.
Hen haellt doierob eng Weilche' stel, a' kreischt,
A' wescht sech d'Aen ov, a' seht nach neischt,
An alle'goierten em hen traurech stin,
An all am Hierz hem hire' Beifal gin.
Over nee', faengt he' langsam oien,
Et as verbei, ech sen nun droien,
Fir den aale' Weissen as ob Ierden,
Kee' Gleck, trotz allem Rieden.
Neen, ech faalen ennert d'Schennesch-Hand,
Mein Noiem get schaendlech aller Welt bekant,
Gehange', waerd, nach spét noh mengem Stier-
ven,
De' schwaarze' Koieb oie' menge' Glider lieven.
An du meng Fra, mat deer ech Gleck a' Leed,
Bis hiren Dood ganz briderlech gedeeld,

Gesin deng Knoche' schon am Grav sech ré'ren,
Dat schaendlech Enn vun dengem Man ze hé'ren,
Daat, oh steh mer bei mei' léve' Gott do oieven!
Dei' ganze' Rass, dee' jider ee' muss loieven,
Bis an dé allerspétest Dohn,
Mat Schiemt a' Schaan, waerd schlohn.
Haal aan deng Riede', Weissen, haal se aan!
Seht drob de' Praesident, a' wescht sech d'A'n,
Du haaz d'Talent ons Hierzer ze erweechen,
Net waers de schaendlech haut erbleechen
D'Trénen dé wé Bure' laafen,
Aus allen A'n dé ons begaafen,
Dé lossen dech net ennergohn;
Och as deng Stroof der nohgesohn!
Bravo! kleckt alles hech an d'Haenn,
Aus Freed fir d'gut erfollegt Enn,
An alles em den Halz hem laeft,
An an den Trénen hen ersaeft.
Mir seht, dat graad an deem Moment,
Ob d'Scheller flòg vum Praesident,
Eng schloiedweis Dauf, an doraus liicht,
Dat Gott zefriede' wor mat deem Geriicht.
Och seht mer dat, ze danke' Gott,
Gehaale' gov eng gròs Ribott.

N O H R I E D.

HEREMM vu' menger Rees (eng Kéer dé geschwenner wor as ech se geschaat haat), do ech den éschte' Bòn vun dezer Schrevt scho' gedreckt zum nohgesi' kritt hoien, wor et ze spét fir, wé ech et maachen wolt, d'Virwuurt, waat ob deen éschte' Blieder ze liesen as, als e' klengen Aa'gàng zum grammatikalesche' Mekanisem vun onzer Mondaart dengen ze dun. Genédegd hanne' noh daat ze sohn, waat ee' mat Recht léver am Oiefank geliest haett, bieden ech de' Lieser an dem Emstand vun der Nòd d'Mettel ze hoien, dee' vun der Ongewoennlechkeet an der Oieder obzehieven, a' befridegd mat enger Aarbecht dé mech niet wéneg Méh, am Sichen an am Denke' kaascht hoiet, de' Wierd dervun, sò kleng as hen och wer, wessen ze schaetzen, ohne sech durech en aneren Emstand bestemmen ze lossen, als durech d'nakech Saach selver.

Ech wees net ob der sech vil viroie' mir mat Ìerscht em onzen Dialeckt bekoemmert hoien.

Dach wonnerlech, eng Ried dé vun allen am meschten em ons klenkt, a' wellecher gewess e' vun de' wiichteche' Mettelen zur Kenntness vun der lezeburger Individualitéit leih, bleivt vun ale' verlost, a' selver den Emstand, dat ee' mat der groester Freed eng Schrevt, a' lezeburger Deitsch, vir johrhonnerte' geschreven, selver haett se weneg litterairische Wierd, gév liezen, hoiet ons net oie'gedriven onse' Kans-Kanner, velleicht wan ons Sproch ganz veraenert as, dé selveg Freed emool ze maachen.

Net wel ech rieden vun aner nöhpesch Provinzen, wé, z. B., Léck, dé hir Sproch scho' lang grammatikalesch verstin, over d'Kenntness vun engem Dialekt, as hen och anescht vu' kenger grösser Wiichtigkeet, hoiet dach, filologesch betriecht, an Hinsecht vun der allgemenger Sprochwissenschaft, e' mé oder wéneger grösse' Wierd. Eng Sproch as e' Naturfactum, wovun as mer d'Bedeuteng nemmen durech Observationen, iver daat Factum oie'gestalt, fanne' kennen. Woiel wér et eng Dummheet sech anzebillen, dat ons Mondaart, durech vil dran ze schreiven an ze liesen, weit verbreet, emool vu' grösser Wiichtigkeet gév; de' fraenkeschen Dialekt, deen de' Luther zur deitscher Schrevt-

sproch erhoieven hoiet, haat durech seng Natur an seng Ausgebreedheet, Pretentiònen, ob welch as mir net hoffe' kennen. Dach daat, waat onser Sproch eegen as, muss deen, deen dra' ried, oie'gohn. Ech gleeven doieremm, dat dé mescht Lieser vun dezem Bichelchen mer Dank wessen fir dat Wénegt, waat ech hen elo gi' matdeelen.

IVER DE' WOIELKLANK.

An de' Volleks-Sproche', wò d'Geviller mé am Gebrauch sen as de' Verstand, faennt een, wé bei den Italiéner, an an de' meschten Dialekten, d'Zeechen vun der Sentimentalítét, waat an der Intonatiòn vun den Toenen mé als wé an de Konsonante' leiht, am meschten entweckelt. Dé Ursach mecht dat baal all Dialekten, an onsen tret hei bei, ohne de Gebrauch vu' villen Accenten, schwéer ze schreiben an ze liese' sen. Och wér et ze wenschen, dat ee', wé an der schwédescher Sproch, ons villerlee e^{en} an o^{en} durech verschiden Accenten kent zum Erkenne' gien, fir dat, noh enger weit kirzerer a' liichterer Ibong, als bei dezem Zòstand vun de' Saa-chen, de' Lieser durech d'Natur vun onsen

Toenn oien hiren Zeechen ze erkennen, goier net obgehaalen am huurtege' Liesen, d'Schénnheiten dé den Toenn selver, oder hinnen am Rithmus, oder an der Idé oienhaenken, fille' gév, an also Freed oder keng kriich.

Wirklech as onsen Dialekt, obschon aarem a' villem, och oft greislech oien den Toenn selver, vil reicher oie' Rithem as dé aner niderdeisch Dialekten, a' net wéneger aarem as dé Hòhdeisch. D'*Iamben*, d'*Trochaen*, d'*Daktilen*, d'*Anapaesten*, d'*Amphibrachien*, d'*Paeonen*, all latengesch a' grékesch Versaarten kennen an onser Mondaart, mat Gleck, gebraucht gien. Am Iversetze' vun dem eschte' Boch vun der Iliad, hun ech am deitelechste' font, dat ons Wüirder leicht am Takt vun freierlechen Hexameter goh' kennen :

« Atréus Soenn an dir aner, vun eise'blenkeg Achaier,
 Ìech woiel gïeven dach d'Goetter, dé héch den Olym-
 pus bewoienen,
 Heem ze komme' mat Gleck, a' Priamus Staad ze ver-
 brennen ;
 Mir over gïet mer d'Doiechter heremm d'Lév, hoielt
 dé Geschenker :
 Jupiters Soon dan éhért der och, Apollo dee' weit
 werfft. »

Gleichwoiel doierob allegoiert och Beifal gòven hem
d'Gréchen :

Éher ze dun dem Préster, an d'pracchtech Geschenker
ze hoieren ;

Over 'sò haat et am Hierz net Atréus Soon Agamemno,
Doiesir weisst hen hen ov mat Schaan, an droecht hem
mat Eifer :

« Dat dech, oh Greis! bei den hoiele' net ech bei de'
Scheffen hei kréen,

» Weder elo, etc., etc., etc.

D'Regel iver d'Apostrofière' vun *n*, dé ech schon am Virwuurt (Blaat 2) oie'gin, as net dé cenzech dé Laaf an d'Ausspréche' vun onse' Wüirder oder Mellbeet an ons Toenn lecht. Obschon an der deitscher Sproch d'Ackumulatiòn vun haarde' Konsonante' eng gewess Kraaft an d'Toenn bringt, sò loieven ievel selver deitsch Schrevtsteller, enner welleche' *Jean Paul*, dé niderdeitsch Dialekten, wò d'Wüirder a' welleche' bei den Deitschen haart Konsonanten zesoieme' stin, durech d'Aschuppe' vun enger Vokaal obgeweecht gin. Mir sohn :

Durech, Mellech, Arem, etc., wò dé Deitsch *durch, Milch, Arm, etc.*, schreiven.

Dach kenne' mer dé a'geschuppt Vokaalen auswerffen sobaal as de' Rithem dé Elision er-

foiedert; mir sohn och, *dur'ch, Mell'ch, Ar'm.*

Oft aennere' mer e' Konsonant deen bei engem aner gév haart klenken: An Deitschland schreivt mer *Bilber*, mir sohn *Biller*.

D'*Gummkonsonanten*, dé am ofste' schwéer, selver am Deitschen', wò se scho' sannerter as am Hollaennesche' klenke', loose' mer aus, oder veraennere' se an *h^{en}* dé net aspiréert sen. Mir schreive' *sohn* an net *sagen*.

Och fir d'Aussproch weecher ze maache', schreive' mer etlechmool e' Konsonant wéneger, eng *Pisch*, am Deitschen eine *Pfirsiche*, *Peffer* a' *Pfeffer*.

Mir verlengen oft ons *Würder* durech en *Oie'saaz*; sò schreive' mer *elo*, an och *lo*, *ewé* a' *wé*, sò an *esò*, *well* an *ewell*.

Als eng aner *Eifonies-Regel* kenne' mer dé nenne', noh wellecher oft en *s* zweschen zwee *Wiirder* an d'*Mett* gesaat get; *ob-s-de*, as en *Exempel*.

D'VIR- AN D'NOHSILBEN.

Virsilbe' sen:

Ant – Antwuurt, *em* – Emgank, *be* – beschlohn, *ent* – entlaafen, *er* – erbaarmen, *ge* – Gebuurt, *mes* – Mesgebuurt, *on* – Onrecht, *ur* – Ursaach, *ver* – verschiden, *zer* – zerfaalen, *oien* – oie'laafen.

Nohsilbe' sen :

Chen a' le — Moedchen, *Joengle*, *esch* — Streidesch, *el* — Hoenkel, *heet* — d'Menschheet, *rei* — Mohlerei, *schaaft* — Manschaft, *echt* — Heilecht, *er* — Schlaesser, *in* — Kinnekin, *eng* — Meeneng, *nes* — Begrievnes, *eg* — rooseg, *sem* — spoiерsem, *lech* — hoemlech, *mool* — dreimool, *ech* — sandech.

D'DEKLINATIONEN.

Mir hu' keng : d'Substantive' gi' mat dem Artikel *den* oder *en* deklinéert :

1. — den ... d' ... d'
2. — vun dem ... v. der ... v. dem
3. — dem ... der ... dem
4. — den ... d' ... d'

1. — en ... eng ... en
2. — v. engem ... v. enger ... v. engem
3. — engem ... enger ... engem
4. — en ... eng ... en

PLURALIS :

1. — d' ... d' ... d'
2. — vun den
3. — den
4. — d'

De' Pluralis vun de' Substantiven erschengt a' ville' Formen :

1. *er* – Ovender; 2. *en* – Zeiten; 3. *a* veraennert an *ae* – d’Kaep; 4. *a* veraennert an *ae* mat der Nohsilleb *er* – d’Maenner; 5. *o* veraennert an *é* – d’Ké; 6. *a* an *ie* – d’Stied; 7. *a* an *ie* mat *er* – d’Rieder; 8. *u* veraennert an *i* – d’Bridder; 9. *oie* veraennert an *ie* – d’Mied; 10. *o* an *i* – d’Bicher, etc.

Bei der Deklination vun den Adjektive’ soh’ mer, als Haabtregel, dat *en* de’ maennlechen Ausgang, an dat d’Adjektiv an senger Urform, mat wellecher et vir weibliche’ Substantiven erschengt, durech en *t* verlengt, sei’ Verhaeltnes mat neutraale’ Substantiven ausdreckt. Mir seht en *hellegen* (Man), eng *hellog* (Fra), en *hellegt* (Kant).

De’ Komparativ get durech *er*, wé *schêner*, oder durech *mé*, wé *mé* schén ausdreckt. D’Zeeche’ vum Superlativ as am gewênlechten *st*: *De’ schênste Man*.

D’verschide’ *Pronomina* sen :

Ech; *du*, *de*; *hen*, *si*, *se*, *et*; *mir*; *dir*, *der*, *si*, *se*; *dé*; *deen*; *dez*; *hien*; *eer*; *hiren*; *onsen*; *dein*; *mein*; *scin*; *keen*.

Dé, an *deen* gin och mat *jénnechen* a’ mat *aner* deklinéert.

Ech fannen et onnoedech d’Lescht vun de’ Prepositionen an den *aner onveraennerleche’*

Wiirder ze maachen ; et as leicht vir deen, deen se hoie' muss, sech selver an deem Nòdfal ze hellefen.

Och waat Zeitwiirder oie'belangen, hoiet ons Sproch eng séer gròs Aenlechkeet mat der Hòhdeitscher ; nemme', waat d'Hellef-Zeitwiirder oie'belangt, se' mer vil verschiden, besonnesch waat d'Zoiel vun dezen oie'geeht. Net eleng *sin, hoien, sollen*, over och *gin, gien*, an aner, rechne' mer an onsem Dialekt. Ech *gév gelévt gin* as eng Oie'wenneng vun zwee deser Zeitwiirder.

Et schengt mer nach wiichtech oienzegin, dat den Aarmut vun onser Sproch, besonnesch aus der grösser Zoiel vun den Homonimmen, dé onsen Dialekt esò ze sohn diebelt, hervirkoemt. Ja, et gi' wéneg Wiirder dé net zweeerlee Denger bezeechnen. besonnesch an den eegenen Toenn vun onser Sproch ; dach as bei de' meeschten Homonimmen eng Differenz an der Intonnatiòn vum Grondtòn — *kees* (jamais), *Kés* (fromage) ; *wees* (tu sais), (froment), (une espèce de vessie), etc.

